

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Zakoni in predpisi za orožništvo.

II. Odstavek.

Posebna službena opravila vsled posebnega poziva.

A.

V obče.

§ 27.

Pri službenih opravilih vsled posebnega poziva imajo kot vodilo veljati pred vsem za dotični slučaj izdane naredbe, v ostalem pa splošni službeni predpisi.

Pri tem je pa strogo razločevati med posebnim pozivom in ovadbo.

Poziv od strani posameznega, v javni službi stoječega organa oblasti in uradov, navedenih v § 7., odstavku 2., orožniškega zakona, je smatrati samo takrat kot „posebni poziv“, če je v neposredni zvezi z njegovim službenim opravilom (n. pr. pri organih finančne straže: carinske in monopolne zadeve; pri železniških uslužbencih: prometni prestopki); orožnik se mora v takih slučajih prepričati, če je pozivljajoči organ upravičen k dotičnemu službenemu opravilu; (§ 91. službene inštrukcije). Če podane okolščine ne odgovarjajo stvarnemu položaju, ima orožnik izdan poziv smatrati le kot „ovadbo“.

S pozivi zasebnih oseb je postopati vedno le kot z ovadbami.

§ 28.

Če se vrši službeno opravilo orožništva pod vodstvom kakega c. kr. civilnega uradnika, potem mora orožništvo podpirati dotičnega c. kr. uradnika pri izvrševanju njegovih odredb.

Če prevzame častnik orožništva v svrhu izvršitve kake službene zadeve poveljstvo oddelka, obstoječega iz več orožnikov, potem veljajo v splošnem oni predpisi, ki so merodajni za častnike armade v slučajih vojaške asistence, (§ 32. službene inštrukcije).

§ 29.

Če je v sedežu političnega okrajnega oblastva postajni poveljnik — oziroma če je ta službeno ali drugače odsoten, — se mora on ali njegov namestnik zglasiti vsak dan pri tem oblastvu ob času, ki ga določi dotični uradni predstojnik, da sprejme službene odredbe in poroča o izvršitvi službenih opravil. Če se pa kaj posebnega pripeti, se mora tudi izven tega časa tamkaj zglasiti, kakor mora sploh vse posebne dogodke takoj naznaniti; (§ 119. službene inštrukcije.)

V postajno službeno knjigo se mora vpisati vsaka odredba in vsak poziv za kako službeno opravilo, kakor sploh vsaka služba ter njen uspeh. Iz te službene knjige se mora napraviti vsak teden kratek izpis, ki ga je poslati službenemu oblastvu, ako to ne more službene knjige vpogledati v izvorniku na licu mesta.

Če bi vsled odlašanja nastala kaka nevarnost, in če bi se odredba ne mogla izročiti poveljniku postaje oziroma njegovemu namestniku, more službeno oblastvo izdati odredbe neposredno vsakemu orožniku, ki jih mora ta natančno izpolniti.

§ 30.

Sodnije in državna pravdnštva so upravičena neposredno zahtevati službo orožništva; (§ 7. orožniškega zakona).

Natančnejša določila so obsežena v §§ 34. do 45. in 73. službene inštrukcije, potem pa v § 7. orožniškega zakona.

§ 31.

Ako potrebujejo druga c. kr. civilna in vojaška oblastva ali županstva pomoč orožništva, morajo zanjo prositi potom službenega oblastva. Le v posebno nujnih slučajih, če bi vsled odlašanja nastala nevarnost, se morejo ta oblastva obrniti za pomoč neposredno na orožniškega postajnega poveljnika. Oblastvo pa, ki prosi za pomoč, mora vsako tako prošnjo brez odlašanja sporočiti službenemu oblastvu.

V takih slučajih se mora dati orožništvo vporabljeni po odredbah oblastva, ki prosi za pomoč, odnosno občinskega predstojništva eventualno uradnika, ki mu je poverjeno dotično uradno opravilo, oziroma namestnika občinskega predstojnika in to pod njihovo odgovornostjo.

§ 32.

Če smatra politično okrajno oblastvo za potrebno, da se v svrhu izvršitve izdanih naredb združi več orožniških postaj, potem mora okrajni orožniški poveljnik v zmislu od oblastva mu danih navodil vse potrebno ukreniti.

Ako smatra politično deželno oblastvo za potrebno, združiti orožništvo v določen namen, potem ukrene to potom dotičnega deželnega orožniškega poveljnika, ki mora poveljstvo dotičnega združenega oddelka izročiti kakemu častniku, če so združeni orožniki iz več okrajev in če je dotični slučaj, ki daje povod za to, važen.

Začasno pomnožitev orožništva kake kraljevine ali dežele s pridelitvijo orožnikov drugih poveljstev, odreja minister za deželno brambo sporazumno z ministrom notranjih zadev.

§ 33.

Orožništvo se ne sme spuščati v presojo prejetih ukazov; (§ 9. orožniškega zakona).

B.

V razmerju napram sodnijam in državnim pravdnistvom.

§ 34.

Sodnije in državna pravdnistva, ki potrebujejo orožniško službo, izdajajo na poveljstva orožniških postaj, ki so v njihovem uradnem okolišu, praviloma pismene ukaze. Ta poveljstva podajajo sodnijam in državnim pravdnistvom službena poročila.

§ 35.

V nujnih slučajih more predsednik sodnega dvora, državni pravdnik, okrajni sodnik ali njegov namestnik, dalje preiskovalni sodnik vsakega v okraju v službovanje pridelnega orožnika ustno pozvati h kakemu službenemu opravilu, ki se mu mora prej označiti. Na zahtevo orožnika se mu mora o tem naknadno izdati pismeno potrdilo.

§ 36.

Če gre za službovanje za daljšo dobo, oziroma če se pritegne v službo več orožnikov ene in iste postaje ali pa orožnik kot edini stražnik dotične postaje, potem se mora to, če le mogoče že naprej, na vsak način pa obenem z izdanim pozivom naznaniti službeni oblasti dotičnega orožnika; (§ 3. orožniškega zakona). Pri pismenih pozivih se to zgodi na ta način, da se službenemu oblastvu dološljejo prepisi dotičnih pozivov.

Službena opravila za sodnije in državna pravdnistva, ki se izvršujejo v zvezi z varnostno službo

sploh, se naznanjajo službenemu oblastvu z vpisom v postajno službeno knjigo.

§ 37.

Orožniki morajo vsa storjena hudodelstva in pregreške ovaditi v krajih, kjer so sodni dvori, državnemu pravdnistvu, v drugih krajih pa okrajni sodnji. V področje sodišč spadajoče prestopke je ovaditi okrajni sodnji.

§ 38.

Če bi vsled odlašanja nastala nevarnost, morajo orožniki tudi brez predidodega poziva in celo brez ovadbe kazenskega slučaja zasledovati krivce, poizvedovati o dokazilih njihove krivde, zabraniti uničenje sledov kaznivih dejanj in tam, kjer je za doseg tega namena potrebno, vpoštevajoč postavna določila, odrediti aretacije in hišne preiskave. O vspehu delovanja je poročati okrajnim sodnijam in državnim pravdnistvom; (§§ 49., 50., 58. do 62. službene inštrukcije).

§ 39.

Za ostale, za kazensko pravosodje važne zapazbe je uvesti med okrajnimi sodnijami in državnimi pravdnistvi na jedni strani in orožništvom na drugi strani ustno občevanje. Vendar pa mora orožništvo na zahtevo tudi v tem pogledu podati pismena poročila.

§ 40.

Pozivi, ki jih izdajajo sodnije in državna pravdnistva orožništvu, se nanašajo praviloma na ona službena opravila, ki zadevajo določene kazenske stvari. V teh slučajih se more poziv nanašati na izvršitev posameznega določno označenega službenega opravila (aretacije itd.) ali pa more biti splošne narave; (izsleditev prič dogodka itd.).

§ 41.

V kolikor morajo za pravosodje poklicana oblastva poizvedovati o sledovih kaznivih dejanj, ki so jim došla na znanje, ali zasledovati govornice glede takih dejanj, (govornice glede sumljivih sestankov itd.), so ravnatoko upravičena zahtevati pomoč orožništva po § 40.

§ 42.

Orožniki so dolžni prevzeti na poziv spremljanje jetnikov; (§ 25. službene inštrukcije); pri tem se jim smejo izročiti samo taki predmeti, ki jih morejo k sebi vtakniti.

Za straženje jetnikov, potem za službena opravila pri sodnih obravnavah se smejo orožniki vporabljeni samo v slučaju potrebe in če gre za nevarne hudodelce; (§§ 52., 78. do 88. službene inštrukcije).

§ 43.

Orožnik mora pri službenih opravilih, ki jih prevzame vsled danega mu poziva, natanko izpolniti v svrhu izvršitve dane mu posebne odredbe.

§ 44.

V vseh slučajih morajo orožniki o vspehu službenih opravil poročati takoj po izvršitvi oziroma v zmislu danih odredb.

§ 45.

Ako izvršuje uradna opravila sodišče, more njegov predstojnik v takih slučajih, v katerih se je bati, da se bo sodišču staval upor, zahtevati pomoč orožništva; če bi vsled odlašanja nastala nevarnost, more vsak sodnijski uradnik, ki mu je poverjeno uradno opravilo, tudi ustno zahtevati pomoč orožništva; (§ 7. orožniškega zakona, potem §§ 30., 34. do 43. in 73. službene inštrukcije).¹⁾

IV. del.

Posebni predpisi o zadržanju.

§ 46.

Orožnik se mora vselej, kadarkoli je potreben njegov nastop proti eni ali več osebam, posluževati besedila: „V imenu postave“ (v deželnem jeziku); (§ 14. orožniškega zakona).

§ 47.

Orožništvo se mora vedno zavedati, da je v prvi vrsti poklicano za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti in v brambo osebe in imetja državljanov. Ta namen bo tem gotoveje doseglo, če se vzdrži vsakih poslov, ki ne spadajo k njegovemu poklicu.

Paznost orožniških postaj se ne izkaže s številom službenih opravil in ovadb, ampak s tem, da se v njihovih okrajih ne ogroža red, mir in varnost, oziroma če tako ogroženje nastane, da se to hitro in vspešno odpravi.

§ 48.

Orožnik mora v svrhu zabranitve prestopkov zakonov sodelovati s tem, da:

1. Natančno nadzoruje vlačugarje, vagabunde in druge sumljive ali pod policijsko nadzorstvo postavljene in izgnane osebe ter berače, odnosno da jih prime;

2. da vse okolščine in razmere, ki jih zapazi in ki bi mogle provzročiti prestopke zakonov ali sam zabrani ali pa takoj naznani;

3. da nameravano izvršitev kakega hudodelstva n. pr. umora, roparskega napada, tatinskega vloma itd. ali kakega drugega kaznivega dejanja če le mogoče prepreči s svojim posredovanjem, ali da vsaj škodo, ki preti komu na življenju, zdravju ali imetju, skuša po možnosti zmanjšati.

Ako je orožnik v takem slučaju navezan samo na svojo osebo, potem se mu mora pač priporočati kar največja previdnost. Presoditi mora takoj, na kak način naj postopa, da se mu namen tem gotoveje posreči. Kolikor okolščine dopuščajo, in v kolikor je to mogoče, ne da bi škodoval namenu, mora gledati na to, če in kako pomoč si more preskrbeti ali od orožnikov, ki so v bližini, ali pa od drugih oseb. Sicer pa mora orožnik vedno, posebno pa tam, kjer bi vsled

¹⁾ Po § 26. zakona z dne 27. maja 1896., drž. zak. št. 78 o uvedbi zakona o izvršilnem in zavarovalnem postopanju, morejo izvršilni organi v svrhu preprečenja stavljenega jim upora neposredno zahtevati pomoč varnostnih organov in če potreba tudi orožništva.

odlašanja utegnila nastati kaka nevarnost, nastopiti pogumno, odločno in požrtvovalno, in ga oziri na njegovo lastno varnost ne smejo nikdar odvrniti od izpolnovanja njegovih dolžnosti.

§ 49.

Zasledovanje s potiro in začasno priprtje kake osebe, ki je osumljena hudodelstva ali pregreška, v svrhu pripeljave pred preiskovalnega sodnika, morejo organi varnostnih oblastev ukreniti tudi brez pismenega naloga:

Če jo zasačijo na samem dejanju ali če jo neposredno po storjenem dejanju uradna potira ali javni glas označuje kot hudodelstva ali pregreška sumljivo, ali če jo zasačijo z orožjem ali drugim orodjem, ki izvira od hudodelstva ali pregreška, oziroma ki drugače dokazuje, da se je vdeležila kaznivega dejanja.

Osumljenca se mora privedi in začasno zapreti tudi v sledečih slučajih, če radi nevarnosti odlašanja ni mogoče dobiti tozadevnega sodnikovega povelja:

a) Če je poskušal pobegniti, ali če se domneva, da bo radi visokosti kazni, ki se mu bo dozdevno prisodila, radi potepanja, ker je v kraju popolnoma neznan, ker se ne more izkazati, ker je brez domovinstva ali iz drugih važnih vzrokov pobegnil;

b) če je skušal vplivati na priče, izvedence ali so-krivce, da ne bi resnice govorili, ali če sicer skuša uničiti sledove hudodelstva ali pregreška in s tem otežkočiti preiskavo, oziroma če je dana opravičena bojazen, da se to more zgoditi;

c) če posebne okolščine opravičujejo bojazen, da bo obdolženec storjeno dejanje ponovil ali pa poskušeno oziroma zažugano dejanje res izvršil.

Če so dani pogoji drugega ali tretjega odstavka (črka a do c), se more obdolženca tudi po dovoljeni izpustitvi in ne glede na storjeno obljubo ali podano jamstvo zasledovati s potiro ali v svrhu pripeljave pred preiskovalnega sodnika tudi začasno zapreti.

§ 50.

Če je pri kaki vstaji ali kakem upor, pri kaki javni nasilnosti, ali pri kakem drugem kaznivem dejanju vdeleženo večje število oseb, tako da ni mogoče takoj izslediti krivcev, se morejo začasno prijeti vse osebe, ki so prisostvovala dotičnemu dogodku in ki se ne morejo popolnoma opravičiti, da niso bile pri tem vdeležene.

§ 51.

Radi sodnijskih prestopkov se more obdolženca v svrhu pripeljave začasno zapreti samo v slučajih, navedenih v § 49. pod a in b.

Če se zgode prestopki političnih ali policijskih postav in predpisov, potem se mora orožnik, če nima nobenega posebnega naloga, če ovadba ni predpisana in če prijetje postavno sploh ni dopustno, omejiti samo na opominjanje prestopnika.

Glede aretiranja vojaških oseb so merodajna določila službenega pravilnika; (službeni pravilnik I. del, točka 326).

§ 52.

Takoj po prijetju krivca se mora orožnik, kolikor je to le mogoče, potruditi, da poizve za priče dogodka, da si zagotovi vse predmete, ki se nanašajo na dejanje in da poizve sploh za vse okolščine, ki bi mogle služiti za nadaljno preiskavo.

Pri spremljanju mora orožnik aretiranca najnatančneje opazovati, da ta ne more ničesar drugim podtakniti, proč zagnati, uničiti, ali se z znamenji sporazumeti, ali se celo s sokrivci razgovarjati.

Spremljajoči orožnik mora aretirancu vedno slediti v primerni razdalji, tako da ga more pri eventualnem poskusu bega takoj prijeti, vendar se pa ne sme ž njim nikdar spustiti v kak pogovor ali kako drugo občevanje.

Glede opravičenja za vklepanje obsega § 79. podrobnejša določila.

§ 53.

Pri sumu detomora je poleg drugih poizvedb poizvedovati tudi, če je bilo dete živo rojeno. Tudi je iskati morebiti skrito truplo.

§ 54.

Pri telesnih poškodbah mora orožnik naznaniti, ali je obstoječe telesne poškodbe ali pokvarbe zdravja same na sebi ali pa v medsebojni zvezi smatrati kot lahke, težke ali pa za življenje nevarne, potem s kakimi sredstvi ali s kakim orodjem in na kak način so bile te poškodbe prizadejane.

Če je potrebno in če to ni združeno z nobenimi težkočami, mora orožnik tozadevno poprašati pri zdravniku, ki dotičnega bolnika zdravi.

§ 55.

Pri zasačenju ponarejalcev javnih kreditnih papirjev ali denarja mora orožnik razun falzifikatov (ponarejenih stvari) poglobitno poizvedovati za orodjem, materijalijami in drugimi predmeti, ki so se pri tem kaznivem dejanju rabili, jih zapleniti in izročiti pristojnemu sodišču.

§ 56.

Pri zažigih je v prvi vrsti poizvedeti, na kak način je bilo zažgano in če se je pri tem uporabljalo kako posebno netivo in kakšno. Dalje je poizvedeti kraj in čas (uro z navedbo dnevnega in nočnega časa) zažiga, potem, če se je to zgodilo pod takimi okoliščinami, da je nastal požar na tujem imetju, ali da je bila sploh dana nevarnost, da bi se to moglo zgoditi, ali če je bilo pri tem izpostavljeno nevarnosti življenje kakega človeka, kakor tudi, če bi se mogel ogenj pri izbruhu lahko razširiti. Končno je pri v resnici nastalem požaru poizvedeti visokost s tem povzročene škode.

§ 57.

Pri hudodelstvih in pregreških, s katerimi se je na drug kakor ravnokar navedeni način povzročila

škoda ali nevarnost za življenje ali imetje državljanov, je po ogledu na licu mesta v prvi vrsti poizvedeti o sili ali zvižaji, ki se jo je pri tem posluževalo, o sredstvih ali orodju, ki se je vporabljalo, potem o visokosti povzročene ali nameravane škode, o izgubi dobička in o nevarnosti za življenje, zdravje ali telesno varnost ljudi in za tujo imovino.

§ 58.

Hišna preiskava, to je preiskava stanovanja in ostalih k hišnemu gospodarstvu spadajočih prostorov se sme izvršiti samo takrat, če je dan opravičen sum, da se v hiši skriva kaka hudodelstva ali pregreška osumljena oseba, ali da so notri predmeti, katerih posest ali ogled bi utegnila biti važna za določeno preiskavo. Izjema pa velja pri osebah, ki so pod policijskim nadzorstvom, pri katerih se sme v svrhu policijskega nadzorovanja vsak čas izvršiti hišna ali osebna preiskava.

Pri osebah, glede katerih je zelo verjetno, da posedujejo take predmete, katere so osumljene hudodelstva ali pregreška, dalje pri slaboglasnih in pod policijsko nadzorstvo postavljenih osebah se more izvršiti tudi preiskava osebe in njene obleke.

§ 59.

Preiskava se praviloma izvrši samo po predidočem zaslišanju onega, pri katerem ali na katerem se ima izvršiti, in to samo v toliko, v kolikor se z zaslišanjem ne more doseči prostovoljna izročitev iskanih predmetov in odstranitev razlogov, ki so merodajni za preiskavo.

To zaslihanje se lahko opusti pri slaboglasnih osebah kakor tudi takrat, če bi vsled odlašanja nastala kaka nevarnost, ali če se vrši preiskava občinstvu pristopnih prostorov, kakor restavracijskih prostorov, gostiln, kolodvorov itd.

§ 60.

Preiskava se sme praviloma izvršiti samo na podlagi utemeljenega sodnijskega ukaza.

Ta ukaz se mora prizadetemu takoj, ali vsaj tekom prihodnjih 24 ur dostaviti. V kakem dvornem poslopju se more izvršiti hišna preiskava samo po predidoči naznanitvi osebam, katerim je poverjeno hišno nadzorstvo.

Če se ima hišna preiskava izvršiti v kakem vojaškem ali po armadi (vojni mornarici ali deželni brambni) zasedenem ali najetem poslopju, se ima to naznaniti poveljniku in k dotični preiskavi pritegniti vojaško osebo, ki jo določi za to poveljnik.

§ 61.

V svrhu izpolnovanja kazenskega pravosodja morejo varnostni organi, če bi vsled odlašanja nastala kaka nevarnost, tudi brez sodnijskega ukaza na svojo roko izvršiti hišno preiskavo, ako je proti kaki osebi izdano privedbeno ali zaporno povelje, če se kako osebo zasači na samem dejanju, če jo javna potira ali javni glas označuje kot kaznivega dejanja sumljivo

ali če se jo zasači v posesti takih predmetov, iz katerih se da sklepati, da se je vdeležila takega dejanja.

Na zahtevo se pa mora prizadeti osebi takoj ali pa vsaj tekom prihodnjih 24 ur izročiti pismeno potrdilo o izvršitvi hišne preiskave in o njenih razlogih.

§ 62.

Hišne in osebne preiskave se morajo izvrševati na tak način, da ne vzbujajo nepotrebne pozornosti, da se prizadetih oseb po nepotrebem ne nadleguje in ne moti, da se kolikor mogoče čuva njih glas in njih zasebne skrivnosti, ki s predmetom preiskave niso v nikaki zvezi ter se mora sploh vsa preiskava vršiti z največjo sposobnostjo in dostojnostjo.

Lastnika prostora, ki se ima preiskati, se mora pozvati, da preiskavi prisostvuje; če je ta zadržan ali odsoten, se mora poklicati kakega odraslega člana njegove rodbine in če bi tudi tega ne bilo, kakega hišnega tovariša ali soseda.

Razun tega si mora orožnik, ki hoče samostojno izvršiti hišno preiskavo, privzeti še kakega člana občinskega predstojništva ali pa vsaj kakega občinskega uslužbenca ter mora zlasti pri obisku stanovanj slaboglasnih oseb postopati z največjo previdnostjo in skrbeti tako za varnost svoje osebe kakor tudi za izvršitev uradnega opravila.

§ 63.

Pri preiskavi papirjev je skrbeti za to, da njihove vsebine ne zvedo nepoklicane osebe.

Ako lastnik papirjev in tiskovin ne dovoli, da bi se pregledali, potem se jih mora zapečateni izročiti sodišču. Zapečatenih pisem itd. orožnik ne sme odpirati.

§ 64.

Orožnik mora pri svojih službenih opravilih, ki se nanašajo na javno varnost, vpoštevati tudi določila kazenskega pravnega reda z dne 23. maja 1873.

§ 65.

Zakon z dne 25. decembra 1894. (§ 12.) označuje slučaje, v katerih sme orožnik rabiti orožje. Vendar pa sme orožje rabiti šele takrat, če so vsa milejša sredstva ostala brezuspešna, a tudi tedaj s kar največjo prizanesljivostjo. Zato se mora, kjer to razmere dopuščajo, rabiti najprej manj nevarno orožje (sablja ali bajonet), pri čemer odločuje posebno dejstvo, če je prestopnik zakona oborožen in s kakim orožjem.

Pri uporabi ali napadu na orožnika mora ta v prvi vrsti gledati na to, da napravi dotično osebo za upor odnoso za beg nesposobno.

Po tem je tudi kolikor mogoče uravnati rabo in smer orožja, da se kolikor mogoče čuva življenje človeka in da se tudi drugih oseb ne spravlja v nevarnost.

Za vsako prekoračenje te pravice za rabo orožja je orožnik odgovoren.

Orožnik sme svoje orožje rabiti le tako, kakor vojaki, in sicer sabljo za udarec in le v izjemnih slučajih potrebe tudi za bodljaj.

Nasajen bajonet se rabi samo za bodljaj; bajonet h karabinerju modela 1890. se more rabiti kot orožje za vdarec (n. pr. pri eskortah (spremljanju) v železniških vozovih), ne da bi bil nasajen na puško.

Puška se rabi samo za strel.

Vsaka druga, to je nevojaska raba orožja je orožniku strogo prepovedana. Pri tepežu se more v najskrajnejši sili pripetiti, da se puškino kopito uporablja za sunek ali udarec.

K manj nevarnemu orožju se prišteva sablja posebno tudi radi tega, ker jo ima mož popolnoma v svoji oblasti, more torej vspeh njene rabe vedno vže naprej preračunati, dočim se mora bajonet in puška kot strelno orožje smatrati vedno kot nevarnejše orožje, ker je tukaj vspeh odvisen bolj od spretnosti orožnika, na katero se pa v trenutku razburjenosti ne more z gotovostjo zanašati.

Orožnik sme, kakor prej omenjeno, orožje rabiti le z največjo previdnostjo, to je kolikor mogoče prizanesljivo, in to tudi šele tedaj, če so milejša sredstva ostala brezuspešna.

Ta sredstva so:

1. Pri uporabi:

a) Z zapovedujočim glasom izrečeno opominjevanje,

b) aretacija in

c) vklepanje.

2. Pri nameravanem poskusu bega:

a) opomin,

b) zasledovanje begunca s potiro in

c) poziv na slučajno navzoče osebe za pomoč pri zopetnem prijetju.

Pod največjo prizanesljivostjo se razume to, da mora orožnik pri morebitnem napadu ali uporabi gledati na to, da stori napadalca za upor, pri poskusih bega pa nevarnega hudodelca za beg nesposobnega.

Raba orožja je dovoljena samo v zmislu § 12. orožniškega zakona.

K posameznim točkam tega paragrafa se pripominja sledeče:

Ad 1. Silobran nastopi, če je orožnik od ene ali več oseb dejansko napaden, to se pravi, če se namerava ga z rokami prijeti, tepsti ali na telesu raniti, razorožiti ali usmrtiti, in je prisiljen rabiti orožje, da se ubrani proti njegovi osebni varnosti naperjenega napada ali da varuje na nevaren način ogroženo življenje tretjih oseb.

Ad 2. Raba orožja je dovoljena v svrhu zadušitve upora, ki meri na to, da bi se preprečilo orožnikovo službeno poslovanje, torej upora, s katerim se namerava orožnika pri izvršitvi že pričetega ali pa naznanjenega službenega opravila ovirati.

Pri rabi orožja mora pa orožnik uvaževati, je-li napadalec ali upornik neoborožen ali oborožen in s kakim orožjem, dalje na kak način namerava to orožje proti orožniku uporabljati. To mora biti tudi za orožnika merodajno s kakšnim orožjem naj proti napadalcu uspešno nastopi.

Vsak orožnik je zavezan pri nastopu iz katerega koli vzroka, še predno izreče besedilo: „V imenu postave“, se postaviti v oddaljenosti treh do štirih korakov nasproti prestopniku zakona ter vzeti puško „v balanco“, da po možnosti vže naprej odvrne vsak odpor, oziroma da je pri nepričakovanem napadu na svojo osebo takoj pripravljen rabiti orožje.

Orožnik mora prestopnika zakona neprestano kar najnatančneje opazovati ter mu ne sme pod nobenim pogojem dovoliti, da bi se mu približal. Če je mogoče, se ima orožnik, ne da bi pri tem kazal kako bojazen, tako postaviti, da ima hrbet krit.

Če je orožnik popolnoma oborožen, mora sabljo rabiti praviloma le tedaj, če njegov nasprotnik zagrabi za puško in s tem prepreči, da ne more rabiti nasaženega bajoneta, kar je pri večjih gručah ljudi, posebno pri izgredih in pretepih lahko mogoče. Proti napadalcem in upornikom pa rabi sabljo praviloma le tedaj, če je, oborožen samo s sabljo, napaden in če je glasom §§ 9. in 26., zadnji in predzadnji odstavek službene instrukcije prisiljen nastopiti.

Ad 3. Orožnik sme rabiti orožje, da prepreči poskušan beg nevarnih hudodelcev, če nima za to nobenega drugega sredstva na razpolago. Kot nevarnega hudodelca je smatrati ono osebo, ki jo kompetentno oblastvo orožniku kot tako označi, ali ki se jo more po drugih nedvornih okoliščinah opravičeno smatrati kot zelo nevarno za državo, osebo ali tujo imovino. Manj nevarne jetnike mora orožnik pač kar najmarljivejše zasledovati, ne sme pa proti njim v svrhu preprečenja poskušanege bega rabiti orožja.

Če je tudi v vseh slučajih rabe orožja zapovedano kar največje prizanašanje, se mora vendar na drugi strani rabiti orožje tako možato, da se napravi nasprotnika za boj in upor takoj nesposobnega, pri poskušnem begu pa nadaljevanje bega takoj onemogoči. Ponovno slabo vbadanje z bajonetom ali zamažanje s sabljo kakor tudi streljanje, ne da bi se pri tem merilo, je brezpomembno in se mora pri vseh okoliščinah opustiti.

§ 66.

Če se orožniški postaji naznani, da je večja množica ljudi vprizorila motenje miru, potem odkoraka vse moštvo, ko se mu je prej razdelila rezervna municija in ko so se orožniki prepričali o dobrem stanju svojega orožja, pod poveljstvom postajnega poveljnika na lice mesta in se v primerni oddaljenosti postavi pred množico, če mogoče s kritim hrbtom. Množico se mora „V imenu postave“ pozvati, da se razide, opozarjaje jo na posledice in na eventualno rabo orožja. Hkrati določi postajni poveljnik nekaj spretnih, krepkih orožnikov, da skušajo prijeti kolovodje in najhujše razgrajace. Če se množica na poziv ne razide, potem se prostor sprazni z bajonetom in se pri tem, če mogoče aretira kolovodje, podpihvalce in najnemirnejše nepokojneže.

Če bi pa množica orožnike z orožjem, ali z drugim telesno varnost ogrožujočim orodjem in pri-

pravami napadla ter jih tako spravila v skrajno nevarnost, potem je, ko se je poprej, če le mogoče, naznanila raba orožja, na predpisano povelje postajnega poveljnika v zmislu točke 112. in 115. vežbenega pravilnika rabiti strelno orožje. Pri tem je v prvi vrsti meriti na kolovodje, voditelje ali najbolj nevarne uporneže, kar more poveljnik pri merjenju še posebe naznaniti. Otrokom, ženskam in starcem se mora tudi pri takih prilikah po možnosti prizanašati.

Če bi končno nastopal vedno skrajno nevarni položaj, da bi se morali orožniki umakniti, se morajo umikati raztreseno in pri tem neprestano oddajati dobro merjene posamezne strele na prodirajočo množico.

V ostalem in posebno takrat, če nastopi orožništvo pri uporih pod vodstvom političnega uradnika ali pod poveljstvom kakega častnika, se je ravnati po določenih § 72. službenega pravilnika, I. del. (Dalje.)

Občinski uradni pečati.

Poročali smo že, da je sklenil deželni odbor dati dovoljenje občinam, ki za to prosijo, da smejo imeti v svojih občinskih uradnih pečatih deželni grb. — Ker pa je treba za to Najvišjega dovoljenja, se je obrnil deželni odbor na c. kr. deželno vlado in jo naprosil, da izposluje to dovoljenje.

Sedaj je naznanila c. kr. vlada, da je izreklo c. kr. ministrstvo notranjih zadev, da z ozirom na pomen takega Najvišjega dejanja ne kaže izposlovati splošnega dovoljenja za rabo deželnega grba v uradnih pečatih vseh občin, da pa je pripravljeno v ozira vrednih slučajih predložiti Njegovemu Veličanstvu prošnje uglednejših občin za Najvišje dovoljenje, imeti v svojih pečatih deželni grb.

Občina, ki želi to doseči, naj vloži svojo prošnjo naravnost na c. kr. deželno vlado sklicujoč se na razpis c. kr. ministrstva notranjih zadev z dne 7. avgusta 1913, št. 15.718.

Gori navedena ministrska odločba temelji na ministrski naredbi, ki jo priobčujemo v naslednjem pod I.

Pri tej priliki pa priobčujemo pod II. z ozirom na važnost predmeta tudi dekret dvorne pisarne z dne 23. avgusta 1820 glede samolastnega narejanja uradnih pečatov.

I.

Naredba notranjega ministrstva z dne 24. aprila 1858, drž. zak. št. 61,

(veljavna za vse kronovine, izvzemši „vojaško granico“), tičoča se neopravičene rabe c. kr. državnega ali kakega deželnega grba.

Ker se je opazilo, da se poslužujejo nekatere privatne družbe neopravičeno (— brez oblastvenega dovoljenja —) c. kr. državnega — ali kakega deželnega grba, smatra ministrstvo notranjih zadev to kot povod za opozoritev, da je imeti cesarski državni grb ali državnega orla ali kak deželni grb — odvisno le od

zadobljenega Najvišjega dovoljenja ali od kake, v posebnem zakonu izrečene dopustitve.

Morebitna neopravičena raba naj se torej takoj odpravi, proti onim pa, ki v kljub temu prestopijo to prepoved, naj se postopa po naredbi z dne 20. aprila 1854 (št. 96 drž. zak.), (in odnosno za lombardsko-benečansko kraljestvo po naredbi z dne 25. aprila 1854 [št. 102 drž. zak.]).

Baron Bach, m. p.

II.

Št. 95.

Prepoved samolastnega narejanja uradnih pečatov.

Njegovo c. kr. Veličanstvo je povodom nekega gotovega slučaja zlorabe uradnih pečatov, z ozirom na njih narejanje, blagovolilo z dne 12. avgusta 1820 skleniti:

„Kdor naredi uradni pečat brez pismenega naloga urada, za katerega je (pečat) namenjen, ali narejenega komu drugemu izroči, nego uradu, ki je naročil izvršitev, zakrivi težek policijski prestopok proti javnim, k občni varnosti spadajočim zavodom (— napravam —) in odredbam; in naj se kaznuje prvič z zaporom od enega tedna do enega meseca, pri ponovnem prestopku pa poleg enmesečnega zavora, če je obrtnik, z izgubo obrti.“

„Pri tem se razume samo ob sebi, da se imajo v slučaju, ako se pri te vrste dejanju učini kak zločin, vporabljeni tudi za hudodelstvo obstoječi kazenski zakoni.“

„Sicer pa ne spadajo k uradnim pečatom le pečati deželno-knežjih —, ampak tudi oni stanovskih (= „Stände“), mestnih, krajevnosodnih javnih uradov, javnih učiteljskih, župnij, javnih notarjev, združb in enakih korporacij.“

„In končno naj imajo pečati vseh navedenih javnih uradov in oblastev izraženo svoje določilo z opisom ali vpisom“, („Um- oder Inschrift“).

Dekret dvorne pisarne z dne 23. avgusta 1820, na vsa deželna oblastva.

Razglašen na Štajerskem, 10.; na Avstrijskem nad Anizo, 11.; na Nižje Avstrijskem, 12.; na Primorskem, 14.; na Moravskem in v Šleziji, na Tirolskem in Predarelskem, 15.; na Češkem, 26. septembra; v Galiciji 9. oktobra 1820.

(Pripomba: Glede ponarejanj uradnih pečatov v dohodarstvenih zadevah in tozadevnih kaznovanj ima posebna določila § 35. dvornega dekreta odnosno razpisa finančnega ministrstva z dne 15. junija 1829, št. 74 z. p. z. št. 57 o „ureditvi splošnega užitninskega davka“.)

Županstva in bolniške razkaznice.

Vse premalo važnosti polagajo županstva na bolniške razkaznice, pa tudi na izdajanje ubožnih listov v slučajih, kadar gre za to, da kak posameznik zvali kako breme (plačilo) raz sebe — na javnost.

Ostanimo pri bolniških razkaznicah. Te izdajajo županstva bodisi na poziv kake javne bolnice, ali pa tudi iz lastnega nagiba v svrhu sprejema kakega bolnika v bolnico. — In pri izgotovitvi teh razkaznic županstva premnogokrat greše — na račun javnosti!

V razkaznicah se morajo navesti premoženjske razmere in natančno vse okolnosti glede zmožnosti plačila oskrbnih stroškov od strani onih, ki so jih po zakonu dolžni plačati.

Kaj rado pa se zgodi, da župan iz kakršnih koli — osebnih ali drugih nagibov, ki mu kot uradni osebi morajo biti tuji, — izpolni razkaznico v prilog stranki, toda v škodo javnosti, četudi je dotična stranka dokazano v položaju, plačati oskrbne stroške. — To pač ne gre!

Vemo, da stori marsikak župan to iz sočutja do svojega bližnjega; vendar tam, kjer je gotovo, da posameznik lahko utrpí nekaj kron za bolniške stroške, to sočutje ni na mestu. — Koliko več nego za take stroške — gre za žganje in sploh pijačo, nepotrebni lišp kmečkih deklet, in druge nepotrebne stvari, pa recimo ravno od onih, ki baje nimajo toliko, da bi plačali nekaj deset kron stroškov za najvažnejše, kar človek ima: za zdravje.

Kdo pa plača stroške oskrbovanja v javnih bolnicah, če jih ne plačajo dotične stranke? — Znano je, da deželni zaklad. — Ampak tu ne gre več za par desetih kron, marveč za mnogo višje, v tisoče in stotisoče posegajoče vsote. In med temi stotisoči kronami je silno veliko takih vsot, ki pridejo na račun dežele edino le iz napačnega in pretiranega sočutja, ali pa za to, ker se župan noče zameriti svojemu sosedu.

Kako lahko bi se ta denar, za kojega je oškodovana cela javnost, — porabil za razne javnosti koristne namene.

Usmiljenje je na mestu gotovo povsod tam, kjer vlada revščina. Toda če prosi za odpis oskrbnih stroškov posestnik, ki ima lepo, neobremenjeno posestvo in povrh celo nekaj tisoč kron denarja, in so dotični troški malenkostni — n. pr. 20 K, — potem moramo pač reči, da je v takem slučaju županovo sočutje — naravnost greh na račun javnosti.

Opozarjamo, da mora biti vsaka razkaznica podpisana tudi od župnega urada, kar je že naročil deželni odbor županstvom s posebno okrožnico.

Neobdačeno kuhanje žganja.

(Ponatis iz „Gospodarskih Novic“.)

Vsak kmetovalec ve, da mu je po zakonu dovoljeno, pripraviti si za domačo potrebo gotovo množino žganja, ne da mu je za to plačati davek. Toliko ve; natančneje pa je o tej stvari malokteremu znano; vsled tega mnogi te ugodnosti ne vedo izkoristiti, mnogi pa zopet postopajo tako, da zapadejo hudi

kazni. Ne bo torej odveč, ako tudi o žganjekuhi, v kolikor je davka prosta, enkrat izpregovorimo.

Kdo je opravičen, davka prosto žganje kuhati?

K žganjekuhi, prosti davka, se pripuste samo oni, ki kuhajo žganje iz snovi, ki so jih sami pridelali, in narejajo to žganje zgolj v lastno porabo, oziroma v porabo svojcev in poslov, ki so pri njih na stanovanju in hrani; tudi morajo ti ljudje bivati v poslopijih, ki so last onega, ki kuha žganje, in na zemljiščih, ki jih temu pomagajo obdelovati.

Izključeni pa so:

1. oni, ki z opojnimi pijačami (vinom, pivom, žganjem) tržijo in je na drobno prodajajo ali točijo;
2. oni posestniki, ki hočejo še v istem koledarskem letu začeti vino „pod vejo“ točiti ali je sploh v količinah pod 56 l prodajati, če tudi samo za kratek čas; ako pa je posestnik recimo v januarju neobdačeno žgal, poleti pa, ker vina ni mogel prodati, otvoril vinotoč pod vejo, je dolžen, za ono množino žganja, ki jo je kuhal davka prosto, naknadno plačati davek. V ta namen mu je, predno otvori vinotoč, iti k pristojnemu oddelku finančne straže, da mu ta davek izračuni in odkaže, in odrajtati ga davčnemu uradu. To se vrši brez vsake kazni; sledila pa bi huda kazen, ako bi se dotičnik pri oddelku finančne straže bodisi ne pravočasno, bodisi celo ne zglasil;
3. nadalje so izključeni oni, ki žganje na račun drugih prečiščajo in
4. oni, ki izdelujejo rozolije, likerje in druge, z različnimi snovmi pomešane opojne pijače.

Koliko davka prostega žganja sme vsak gospodar kuhati?

To je odvisno od števila njegovih ljudi (svojcev in poslov, ki mu pomagajo delati in imajo pri njem hrano in stanovanje, ne pa viničarjev, gostačev [štantnarjev] ali sploh ljudi, ki jim daje gospodar le stanovanje) in od množine alkohola, ki ga naj vsebuje žganje. Če naj ima to 50% alkohola (v 1 l žganja $\frac{1}{2}$ l alkohola), se za 2 osebi dovoli brez davka napraviti 30 l žganja, in za vsako nadaljno osebo po $6\frac{1}{2}$ l; najvišja množina 50% žganja, ki se gospodarju dovoli, pa je 56 l, kar odgovarja 6 osebam; več kuhati se ne dovoli, naj potem šteje hiša kolikor ljudi si bodi. Potemtakem se za 2 osebi dovoli 15 l alkohola, za vsako nadaljno osebo $3\frac{1}{4}$ l, to je za 3 osebe $18\frac{1}{4}$ l, za 4 osebe $21\frac{1}{2}$ l, za 5 oseb $24\frac{3}{4}$ l in za 6 ali več oseb 28 l. Čim slabejše je žganje, tem več se ga sme brez dače kuhati, čim močnejše je, tem manje. Ako naj ima žganje le 30% alkohola (iz vinskih ali sadnih tropin), se brez dače kuhati dovoli za 2 osebi 50 l žganja, za 3 osebe 60·8 l, za 4 osebe 71·6 l, za 5 oseb 82·5 l in za 6 in več oseb 93 l. 70% žganja (prekuhana žganje iz vinskih drožij — doppelt gebrannter Galägerbrantwein) pa se le dovoli za 2 osebi 21 l, za 3 osebe 26 l, za 4 osebe 30 l, za 5 oseb 35 l in za 6 in več oseb 40 l.

Koliko žganja sme vsak gospodar tekom enega leta davka prosto napraviti, se določi v „Dovolitvi“ in zabeleži v „Pregledu“ kakor tudi v „Zglasilni in revizijski poli“.

V katerem času se sme davka prosto žganje kuhati?

Za eno leto dovoljena množina davka prostega žganja se mora kuhati praviloma nepretrgano dan na dan, izvzemši nedelje in praznike, torej v eni nepretrgani dobi. Le tedaj, če želi stranka davka prosto žganjekuho izvrševati iz snovi, ki niso ob enem in istem času na razpolago, n. pr. zgodnja in pozna jabolka, špenglji, prdače, hruške, se dovoli za vsako vrsto snovi posebna doba. Ravno tako se sme dovoliti na leto več dob, če se želi kuhati davka prosto žganje iz vinskih tropin, iz močnatih snovi, iz vinskih drožij, in sicer se dovoli za tropine 2 ali tri dobe, za močnate snovi 2 dobi, za droži 3 dobe.

Davka prosta žganjekuha je dovoljena le od 5. ure zjutraj do 7. ure zvečer, tako, da pred 5. uro zjutraj in po 7. uri zvečer žgalna priprava ne sme biti v porabi. Po odloku finančnega ministrstva z dne 11. decembra 1901, št. 67.278, pa se sme tudi po noči, torej neprenehoma kuhati; vendar mora stranka že pri zglašitvi za to dovoljenje prositi in ima župan v zadnji rubriki „Zglasilne in revizijske pole“ to izrecno zabeležiti, n. pr. z besedami: „Bo kuhal neprenehoma noč in dan“.

Odpečati žgalno pripravo redoma finančni uslužbenec. Stranka sama sme to storiti le tedaj, če je ob določenih urah, ko se sme dovoljena žganjekuha pričeti, ne pride finančni organ odpečatit. Ker pa ure ne kažejo enako, je dobro, še pol ure počakati.

Kdo daje dovoljenje in na kaj je v tem oziru paziti?

Dovoljenje za davka prosto žganjekuho daje od leta do leta posameznim strankam na tozadevne njih prošnje c. kr. finančno ravnateljstvo. Da se doseže dovoljenje, paziti je na naslednje:

Kdor hoče to dovoljenje dobiti, mora to vsako leto najkasneje do 15. oktobra ustno ali pismeno naznaniti pri občinskem uradu ali pa pri pristojnem oddelku finančne straže. V tej prijavi, ki je v vsakem slučaju kolka prosta, je navesti:

1. bivališče in poslopje, v katerem se namerava davka prosta kuha izvrševati;

2. koliko glav šteje družina, to je število svojcev in poslov, ki imajo pri prosilcu hrano in stanovanje; v to število mora prosilec všteti tudi sebe; (viničarjev in gostačev ne);

3. snovi, iz katerih se namerava narejati žganje; gospodar lahko da v „Pregled“ vpisati vse vrste snovi, katere bi utegnili imeti, če še tudi ne ve, ali jih bo gotovo imel, n. pr. slive, špenglje, prdače, črešnje, breskve, sadne in grozdne tropine, vinske in sadne droži; tako je pripravljen za vse slučaje; natanko pa

mora povedati, kaj misli žgati, v „Podrobnem ali specialnem naznanilu“;

4. čas, izražen po mesecih in tednih, v katerem se bo žgalo;

5. približno (v litrih) množino pijače, ki se jo ima napraviti;

6. kakšna je in koliko drži žgalna priprava, s katero namerava kuhati, dalje ali je ta priprava njegova last, ako ne, od koga si jo hoče izposoditi.

Podane ustne ali pismene izjave vpiše občinski predstojnik oziroma organ finančne straže v takozvani „Pregled“. Pri ustnih prijavah mora stranka svojo napoved v „Pregledu“ podpisati.

To polo so županstva doslej morala pisati po dvakrat; (original in duplikat). (Finančno in deželno ravnateljstvo v Gradcu pa je z odlokom dne 31. decembra 1912, št. 33.408, določilo, da se od leta 1913 naprej duplikati opuste. Vsled tega odloka je „Pregled“ pisati samo enkrat.)

Prepozne prijave se le izjemoma in redkokedaj upoštevajo, namreč le takrat, če stranka svojo zamudo skozi in skozi verodostojno opraviči. Na opravičbe, češ, da stranka ni vedela, da je pozabila, da je bila bolna itd., se sploh ne ozira. Zato se stranke še enkrat kar najresnejše opozarjajo, da podajo tozadevne prijave v določenem roku do 15. oktobra vsakega leta, in sicer najenostavneje osebno pri županstvu v pisarni, kjer župan napoved takoj v „Pregled“ zabeleži in jo stranka podpiše.

Na podlagi te prijave izvrši finančna straža pri posameznih strankah potrebne poizvedbe. Po končanih poizvedbah predloži finančna straža letni seznamek ali „Pregled“ finančnemu ravnateljstvu v rešitev.

Podrobna naznanila in kaj je v teh naznanilih navesti.

Natančni čas se določi v podrobnem tozadevnem „Specialnem naznanilu“. Vsakdo mora namreč — kar je zelo važno — najpozneje 24 ur pred pričetkom davka proste kuhe pri pristojnem oddelku finančne straže pismeno ali ustno podati zgoraj omenjeno podrobno naznanilo.

V tem naznanilu je navesti:

1. dan in uro, kdaj se žgalna priprava prične rabiti;

2. snovi in množino teh snovi, iz katerih se ima kuhati davka prosto žganje; posebno opozarjamo, da je v tem podrobnem ali „Specialnem naznanilu“ navesti snovi, iz katerih se bo kuhalo, natančno; tako n. pr. ne zadostuje, splošno naznaniti „sadje“, tudi ne „koščičasto sadje“, ali „jagode“; marveč je treba navesti vse natančno, pri sadju n. pr., ali se bodo kuhale črešnje, ali slive, ali breskve, ali jabolka, ali hruske, pri drožih, ali vinske ali sadne, pri jagodah, ali brinje ali borovnice itd.

Kaj storiti, ako se naznanjena žganjekuha ne more začeti ali dokončati?

Še-le na podlagi podrobnega ali „Specialnega naznanila“, ki se vpiše v „Zglasilno in revizijsko polo“, se sme pričeti z davka prosto žganjekuho. Ako pa se ta žganjekuha zaradi kakega nepričakovanega in neodvnljivega dogodka ni mogla pričeti, ali če se že pričeta kuha ne more dokončati, sme pristojni oddelek finančne straže dovoliti, da se še nepričeta žganjekuha prenese na poznejši čas, oziroma, da se o gotovem času še naknadno prekuhajo one snovi, ki so od pričete, pa ne dokončane kuhe preostale. Oboje pa le, če se ovira, ki je nastala, takoj naznani ustno ali pismeno (kolka prosto) temu oddelku finančne straže ter se ali nje organ ali pa odposlanec občinskega predstojništva v navzočnosti dveh nepristranskih prič uveri o resničnosti te zapreke.

Kaj se kaznuje?

Žganjekuha se mora izvrševati natančno tako, kakor je bila naznanjena. Vsako drugačno postopanje je prepovedano in kaznivo. Tako je strogo prepovedano, kuhati snovi, ki niso lastnega pridelka, ali pa izvrševati kuho z drugimi snovmi, kakor so bile naznanjene. Prepovedano je, pričeti s kuho pred naznanjenim časom; ako se pri tem prestopku še celo poškoduje pečat, je zapor neizogiben. Prepovedano pa je tudi, kuho nadaljevati čez naznanjeni čas; potem: rabiti kako drugo kakor prijavljeno žgalno pripravo, žgati ne na tistem kraju, ki se je naznanil, izdelati večjo množino davka prostega žganja, kakor je bilo dovoljeno, in končno davka prosto kuhano žganje dajati drugim, ki jih ni šteti ne med svojce ne med posle, ali pa ga celo vnovčiti, bodisi da se prodaja vsa množina naenkrat, bodisi da se prodaja na drobno.

Vprašanja in odgovori.

108. Županstvo občine G.

Vprašanje (uradno na dež. odb.):

V tukajšni občini sta si sezidala in obenem tudi popravljala dva posestnika v letu 1910 in 1911 svoji hiši.

Eden si je sezidal popolnoma novo hišo, drugi pa je že obstoječo staro hišo za kakih 60 cm dvignil in napravil nanjo popolnoma novo streho. Za ta dela sta se pogodila oba s koncesioniranimi mojstri tako, da sta bila tako dolgo, dokler nista bili stavbi dokončani, popolnoma brez brige.

Kar naenkrat pa dobita obadva opomine od splošne delavske zavarovalnice v Trstu, da morata plačati zavarovalno premijo za delavce, ki so bili zaposleni pri stavbah. Da bodeta stavbi zidala oziroma popravljala, sta oba naznanila o pravem času pri županstvu.

Ker se pa na imenovane opomine nista odzvala, zarubila je zavarovalnica po svojem zastopniku oba in jih s tem torej prisilila, da ji morata plačati zavarovalno premijo.

Vprašanje je sedaj, ali moreta hišna posestnika od mojstrov terjati plačane premije, namreč od onih, s kojimi sta se pogodila; če to moreta, se prosi visoki deželni odbor za tozadevni odgovor, da jih potem županstvo pravočasno obvesti.

Obenem se pa tudi zaprosi, da naj bi prišlo to v strokovni list prihodnje izdaje „Občinske Uprave“, da bi se znali potem ravnati tudi drugi faktorji oziroma interesentje.

Odgovor:

Na ondotno vprašanje se županstvu odgovarja, da mora zavarovalne prispevke plačati splošni delavski zavarovalnici po zmislu § 17. zakona z dne 28. decembra 1887. drž. zak. št. 1. iz leta 1888, podjetnik, ki ima potem pravico 10% vplačanih prispevkov odtegniti delavcem od njihove mezde. Podjetnik je pa po § 11. navedenega zakona oni, na katerega račun se delo vrši.

Pri obratih, obsegajočih izvrševanje stavbinskih del, smatra se kot podjetnik, kolikor gre za delavce, ki imajo opravke v teh obratih, dotični obrtnik; za druge pri izvrševanju kake stavbe opravke imajo osebe tisti, ki je kot podjetnik prevzel izvršitev stavbe, in ako bi tega ne bilo, stavbeni gospodar.

V zmislu § 18. navedenega zakona odloči načelstvo zavarovalnice o zavarovalni dolžnosti obrata in obvesti o tem podjetnika, ki je upravičen v 14 dneh pritožiti se na deželno politično oblastvo, ki odloči s pridržkom pravnega pota do c. kr. ministrstva za notranje zadeve. Enako se določijo zavarovalni prispevki. Ako se pritožba opusti, ali pa prepozno vloži, ostane odločba načelstva zavarovalnice pravomočna, vsled česar se ne more več spreminiti.

109. Gospod J. O. v O.

Vprašanje (n. d. o.):

Ker sem izvoljen kot občinski odbornik za pregledovalca računov za skontracijo občinske blagajne — vprašam: Smem li za zamudo časa zahtevati kako odškodnino? Dalje, ali smem oziroma moram pregledati tudi vse uradne spise?

Odgovor (urad. pojasn. dež. odb.):

Stvar občinskega odbora je, priznati oziroma dovoliti Vam kakšno plačilo ali nagrado za pregledovanje občinskih računov in izvrševanje skontracij občinske blagajne.

Odškodnina za zamudo časa po zakonu ni vtemeljena, pač pa povračilo gotovih stroškov, kakor določa § 25. obč. reda.

V okviru določil tega paragrafa pa ima občinski odbor pravico, določiti pavšalni znesek kot plačilo računskim pregledovalcem za izvrševanje njihovih poslov.

Skontracija občinske blagajne in s tem združeno pregledovanje računov se mora omejiti le na to poslovanje; vpogled v druge uradne spise je mogoč le v toliko, kolikor so z računi v bistveni zvezi. — Dolžnosti računskih pregledovalcev so določene v § 40. obč. reda, dočim je izvrševanje drugih uradnih poslov izročeno županu, ki mora delati sporazumno z občinskim starešinstvom in ki je odgovoren občinskemu odboru odnosno vladi (za stvari izročene področja; §§ 49. do 60. obč. reda).

110. Županstvo Spod. Idrija.

Vprašanje:

(Zadeva: krajevni napisi.)

Prosimo pojasnila glede samoslovenskega napisa na krajevnih deskah. — Dosedaj se je ravnalo županstvo

po navodilih, ki jih je dala „Občinska Uprava“. — Po že parkratnem opominu c. kr. okrajnega glavarstva v Logatcu, na čegav ukaz ni hotelo županstvo napraviti dvojezičnih napisov (— bili so samoslovenski že pred vsakim ukazom —), je sedaj okrajno glavarstvo zahtevalo, da se imajo napraviti do 1. septembra dvojezični napisi, ker bo sicer župan občutno kaznovan.

O tem je sklepal občinski odbor pri svoji zadnji seji in sklenil, da se ne napravijo dvojezični napisi, ker je občina samoslovenska, ampak da se napravi na c. kr. deželno vlado ugovor proti zahtevi c. kr. okr. glavarstva.

Prosimo za pojasnila, kako nam je nadalje ravnati.

Odgovor:

O krajevnih napisih smo pisali že toliko, kolikor stvar sama v resnici niti ne zasluži.

Hoteli smo pač tudi dati občinam zaupna pismena navodila, pa smo iz tehtnih razlogov to opustili. — Kaj je občinam storiti? — Znano nam je, da je pritisk političnih oblastev za napravo dvojezičnih napisov neprestan, ponekod v strožji, drugje zopet v milejši obliki. — No, globe so pač v tem slučaju edino orožje, s kojim gredo c. kr. okrajna glavarstva lahko nad župane. — Pa pustimo to.

Za sedaj Vam — in vsem drugim županstvom ne moremo drugega svetovati, nego: pritožite se proti vsaki odredbi na višje oblastvo. — Razlogov za vsak poedin slučaj navajati ne moremo, saj je gradiva za to v raznih številkah „Občinske Uprave“ dovolj.

Pač pa se lahko sklicujete na to, — kar Vam je itak že znano iz „Občinske Uprave“, — da je vzel celo akcijo v roke deželni odbor in se obrnil na c. kr. deželno vlado kakor tudi na ministrstvo notranjih zadev. — Znano Vam je tudi iz „Občinske Uprave“, da je sklenil deželni odbor, da smatra napravo krajevnih napisov kot v avtonomni delokrog občin spadajočo zadevo.

Na vse to se lahko sklicujete in prosite obenem politično oblastvo, da z nadaljnimi koraki toliko časa počaka, dokler ne bo rešena akcija, ki jo je začel deželni odbor.

Kaj drugega Vam za sedaj ne moremo svetovati. — V slučaju, da se županu naloži globa, naj se proti temu pritoži, obenem pa obrne na „Kmetško župansko zvezo“.

V dotični pritožbi naj župan zlasti povdarja, da se mora držati sklepa občinskega odbora, ker je župan njegov izvršujoči organ. Če odbor ne dovoli sredstev za napravo novih dvojezičnih napisov, — ali naj jih župan plača iz svojega žepa?

111. Županstvo občine Š. v T.

Vprašanje:

V tukajšnji občini je bila že pred več leti uvedena naklada na žganje. Četudi je občina majhna, je donasala naklada vsako leto okroglo 600 K dohodkov. Leta 1913 pa je na prošnjo in prigovarjanje trgovca E. občinski odbor dovolil, da se je ta od naklade za malenkostno vsoto letnih 80 K odkupil. — Nekateri žganje pa izvajajo iz tega, da hodijo sedaj k dotičnemu trgovcu nakupovat žganje iz tega namena, da bi ne imel deželni dacar pri njih ničesar opraviti, ker se je E. odkupil. Na ta način bi občina od dotičnih odjemalcev ne mogla izterjati nobene naklade, in bi bila vsled tega občutno oškodovana, oškodovan pa tudi deželni odbor zaradi 10% nega prispevka za režijo.

Trgovec E. se je odkupil od žganjarske naklade le v toliko, kolikor žganja on potoči v svojih prostorih,

ne pa da bi na ta način zakladal tudi druge žganjetoče po občini, da bi prodajali žganje brez naklade.

Ali je tako postopanje pravilno ali ne?

Odgovor:

Dotični trgovec se je za svojo osebo pravilno odkupil od naklade na žganje proti plačilu letnega pavšala. — Ta odkup pa se tiče le konsuma žganja, to je onega žganja, ki ga on v svojih lokalih potoči, oziroma ki se pri njem povžije. Ne zadeva pa žganja, ki je on prodaja drugim žganjetočem, ker naklada ne zadene trgovskega prometa. Določbe § 78. občinskega reda se nanašajo tudi na samostojne naklade od piva in žganja. Kolikor dotični trgovec žganja proda drugim trgovcem ali krčmarjem, spada to žganje v trgovinski promet, in od tega občinska naklada še ni plačana; plačati jo mora torej oni, ki to žganje potoči. — Samo ob sebi umevno je, da vsled kakih nepravilnih — in v gotovih slučajih tudi kaznivih okoliščin — občina ne sme biti prikrajšana na svojih dohodkih.

Če pobira obč. naklade dež. dacar, naj uvede po tem svoje postopanje, oziroma naj se obrne županstvo na nadzorništvo deželne naklade.

112. Gospod K. Č. v B. B.

Vprašanje:

V nekem konkretnem slučaju se je postavil tukajšnji nadučitelj na stališče, da razpolaga s šolskim poslopjem in njegovimi prostori šolsko vodstvo in ne krajni šolski svet, med tem ko se je od druge strani branilo stališče, da krajni šolski svet kot šolo vzdržujoči faktor razpolaga s šolo in njenimi prostori — seveda brez zasebnega učiteljevega stanovanja.

Da stvar doženem, sem si naročil one številke Vašega lista, ki so o tem že pisale. Zadnji poduk v tej zadevi je prinesla št. III., 1, ki pa citira odlok upravnega sodišča še iz l. 1906. Zdi se mi, da je upravno sodišče še pozneje razsojalo glede uporabe šolskih prostorov; ako se ne motim, je bilo to takrat, ko je šlo za oddajo ljubljanskih ljudskošolskih telovadnic Sokolom.

Sicer sem predložil zadevo v razsojo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v R., vendar pa, da preje izvem pravo, prosim Vas za podatke o najnovejših in zadnjih odlokih, ki so jih izdale višje instance v tej zadevi.

Odgovor:

Zadeva z ljudskošolskimi telovadnicami v Ljubljani ima povsem drug značaj. Kaka novejša razsodba upravnega sodišča v Vašem slučaju nam ni znana, torej drži gori navedena iz leta 1906.

Sicer je pa itak umljivo, da ima šolski vodja razpolagati s šolskimi lokali le v toliko, kolikor se tiče to šole same in opravljanja njegovih službenih oziroma uradnih poslov. — V vsakem drugem oziru pa ima pravico s šolskim poslopjem razpolagati le krajni šolski svet kot postavni zastopnik šolske občine, odnosno njegov predsednik. — Te pravice gredo krajnemu šolskemu svetu kot hišnemu gospodarju, in tudi šolski voditelj je temu nasproti v svojem zasebnem, četudi mu pristojnem in uradno odkazanem stanovanju, — le stranka in ne gospodar hiše. — Kaj drugega je seveda, če je šolski voditelj obenem tudi predsednik krajnega šolskega sveta. — Pa tudi če predsednik sam kaj ukrene, mora o tem poročati krajnemu šolskemu svetu in dobiti naknadno odobrenje.

O sporih so seveda kompetentna odločevati le šolska oblastva: okrajni in deželni šolski svet in ministrstvo za nauk in bogočastje.

113. B. C. S.

Vprašanje:

V IV. letniku „Občinske Uprave“ stran 191 berem odgovor na neko vprašanje, da niti župan niti odborniki ne smejo za izdajo živinskih potnih listov pobirati ali zahtevati od strank nikakega plačila. V nekem letniku „Kmetovalca“ pa zopet berem, da obstoji zakon, po katerem smejo župan in odborniki stranki zaračunati potni ali ogledni list do 16 h. — Vprašam torej:

Smejo-li župan za živinski potni list — in obč. odborniki za živinske ogledne liste kaj zaračunati?

Odgovor:

Po taksni tarifi k taksni postavi z dne 3. decembra 1868, dež. zak. št. 17 se sme pobirati občinska taksa „za zvedensko ogledovanje vsake živali, predno se izda zanjo živinski potni list“, — v najvišjem znesku 16 h, seveda le takrat, če je postavno uvedena, t. j. če jo je sklenil občinski odbor in potem določil deželni odbor.

Od izdaje živ. potnega lista se ne sme pobirati nikaka taksa, ampak le 4 vinarje za tiskovino. — Izdajanje teh potnih listov izvršuje županstvo v prenešenem delokrogu, vsled tega brezplačno.

Razločevati je torej treba ogledne in živ. potne liste, ker se v obč. tolmači pobiranje taks tako, da gredo od živinskih potnih listov.

Napačno bi bilo seveda in protipostavno, če bi oglednik zaračunil takso posebe, župan pa zopet celotno takso še enkrat, kar se je v resnici tudi že dogajalo.

114. Županstvo Or.

Vprašanje:

Občina je kupila pred 13 leti zemljišče za šolo, a še le sedaj se je zvedelo, da je sveta 400 m² manj, nego je bilo plačanega. Vzrok temu je bil gotovo uradni inženir, ki ni natančno odmeril in določil meje. Delavci so sami od sebe brez določene označbe izkopali jarek.

Preteklo leto se je razprodal sosedni svet in uradni geometer je konstatiral, da se del tega sveta ne more prepisati, ker je last šole. — Okrajni šolski svet je vprašal prejšnjo lastnico, je-li zadovoljna odstopiti svet šoli, ali ne; kaj je odgovorila, ni znano.

Ali se more še zahtevati, da odstopi zemljišče, ali samo prisiliti prodajalko, da povrne na dotični del zemljišča odpadajoči znesek?

Odgovor:

Če so dotični, ki so kupili šoli prodani svet od prvotne lastnice, vedeli za to, da je bil tisti svet že enkrat prodan za šolo, potem druga kupna pogodba sploh ne more biti veljavna. Izpodbijati se more le pri sodišču. — Če pa kupci niso vedeli, da je bil svet že prodan šoli, in so dotične parcele kupili od prodajalke s pravnimi kupnimi pogodbami v prepričanju, da je svet njen, potem seveda ostane kup v veljavi, pač pa ima šola (krajni šolski svet, odnosno občina, ki je prej kot ne kupila svet za šolo), pravico zahtevati odškodnino za dotični svet od prodajalke, — in sicer je naše mnenje, da po zadnji prodajni ceni. — Nemogoče je tudi misliti, da bi prvotna lastnica ne bila vedela, koliko sveta je spadalo šoli in koliko je od dotičnega dela ostalo njej.

Seveda je tudi odškodnino mogoče doseči le s o d n i m p o t o m; zato naj sklepa krajni šolski svet, če naj se vloži tožba. — Popred pa naj bi se obrnil še na okrajni šolski svet.

Sicer pa absolutno ne razumemo, kako je mogla postati prodaja sveta perfektna, če je že geometer ugotovil, da je dotični svet šolska last.

Vsekako bo treba pogledati v zemljiški knjigi dotične kupne pogodbe in mapne posnetke.

Menimo, da je tudi dolžnost okrajnega šolskega sveta se potegniti za pravice šole.

Občudujemo malomarnost onih, ki so nadzorovali šolsko stavbo, da so mogli tebi nič meni nič pripustiti, da se k šoli spadajoči svet ni takoj ogradil.

115. Županstvo M. R. G.

Vprašanje:

V občini P. je bil pri občinskih volitvah 1. 1911 izvoljen drug obč. odbor in drug župan. Po preteku enega leta je sedanji odbor prišel na to, da račun prejšnjega župana niso čisti, in da manjka okroglo 300 K. — Ker pa prejšnji župan nima nikakega premoženja več, tako, da tega primanjkljaja ne bo mogel pokriti, je sklenil sedanji občinski odbor za omenjeno vsoto tožiti takratne pregledovalce računov, ki so račune bivšega župana pregledali in potrdili. — Kdo je torej plačnik vsote 300 K: ali pregledovalca računov ali cel odbor. — Pripomni se, da je prejšnji župan pregledovalce slepil s tem, da jim je rekel, da je račune že pregledal revizor deželnega odbora, (kar ni bilo res), in da prevzame odgovornost za vse sam, kar se je tudi zapisalo.

Odgovor:

Pregledovalci računov bi bili le v tem slučaju dolžni povrniti občini škodo, ki jo je povzročil župan, če se jim dokaže, da so pri njegovem nepravilnem denarnem poslovanju sokrivi, n. pr. če so vedeli, da z denarjem ne ravna prav, ali če so zapazili v računih pomote, pa so jih prikrili, i. t. d. — Seveda odločuje o odškodninskem zahtevku sodišče, zato je le tedaj pričakovati, da bo deta pregledovalca obsojena na plačilo, če se jima nepravilno ravnanje dokaže. — Sokriv je pač tudi občinski odbor, ker ni zadostno nadzoroval župana in mu je vrjel na besede. vendar ta soodgovornost ne sega tako daleč, da bi se moglo pritegniti k plačilu posamezne odbornike. — Če se ne bo dalo od bivšega župana ali od računskih pregledovalcev ničesar dobiti, bo morala pač trpeti škodo cela občina, ki je izvolila take zastopnike.

116. Gospod A. K., obč. taj. v C.

Vprašanje:

1. Je li smatrati občinskega tajnika, ki je nastavljen z dekretom s stalno letno plačo, — kot navadnega uslužbenca ali kot uradnika?

2. Je-li pristojna okrajna ali okrožna sodnija razsojati o pokojnini, ki se opira na pravnoveljavno službeno pogodbo in ki bi znašala letno nad 500 K?

3. Pri kateri sodniji bi bilo vložiti tožbo?

Odgovor:

Z ozirom na to, da je v § 32., drugi odstavek občinskega reda, označen razloček med občinskimi „uradniki“ in drugimi uslužbenci, ki se izrečno imenujejo „služabniki“, je naše mnenje, da se sme prištevati občinskega tajnika — občinskim uradnikom, četudi mu ta naslov sicer ni postavno priznan. Saj se tudi razni drugi pisarniški uslužbenci zovejo zasebni uradniki. — Sicer pa to za tek sodnega postopanja nima nobenega pomena. — Omenjamo le, da nazivlje tudi upravno sodišče občinsko pisarniško osebje „občinske uradnike“ (Gemeindebeamten). — V razsodbi z dne 24. nov. 1881, št. 1756, zv. V., št. 1217 pravi namreč: „Službeno razmerje občinskih uradni-

kov, sloneče na občinskih sklepkih, je zasebnopravne značaja, ter se umirovljenje občinskega uradnika ne smatra kot javno, ampak kot zasebnopravno dejanje“. — To razsodbo navajamo, ker je ravno za Vas važna.

Razsoja v prvi stopnji — kot v vseh civilnih pravnih — okrajno sodišče, v drugi stopnji še le kot prizivna instanca: okrožno sodišče. — Tožbo vložite torej pri okrajnem sodišču v K., pod kojega področje spada občina.

117. Županstvo občine Dolina (Istra).

Vprašanje:

V neki občini se je izvolil županom definitivno nameščeni nadučitelj. — Paragraf 36. obč. volilnega reda za Istro (dež. zak. 10. julija 1863 št. 13) pravi med drugim, da so izvzeti in ne morejo biti izvoljeni: uradniki in služabniki, dvorni, državni, deželni in javnih zalogov, dokler so v dejanski službi.

Kako je tolmačiti to določilo zakona z ozirom na izvolitev gori omenjenega nadučitelja, kateremu c. kr. okrajno glavarstvo odreka pravico biti županom?

Odgovor:

Okrajno glavarstvo bo imelo prav. Izvolitvi nadučitelja ali učitelja županom nasprotuje že besedilo omenjene postavne določbe, ki jo imajo domalega enako vsi občinski volilni redi, n. pr. § 37. za Kranjsko, § 34. za Štajersko, i. t. d. — Učitelj je uslužbenec, prav za prav uradnik v službi dežele, torej po našem mnenju ne more biti izvoljen niti za župana niti za občinskega svetovalca. — Res je, da so tu pa tam tudi učitelji župani. To pa vsled tega, ker oblasti bodisi niso pazila na to ali pa so izvolitev molče trpela, in pa ker se proti izvolitvi ni noben pritožil ali ji ugovarjal.

Kaka razsodba upravnega sodišča glede tega pa nam ni znana.

118. B. C. S.

Vprašanje:

V naši vasi je kmet, ki ga nikakor ne moremo pripraviti do tega, da bi dal svoj dimnik redno snaziti po dimnikarju. Naznanjen je bil že trikrat okrajnemu glavarstvu, ki je pač vsakokrat poizvedovalo po orožnikih, a ti so poročali, da je hiša na samem, in da je izjavil župan, da ni nobene nevarnosti. Na to je pustilo okrajno glavarstvo vse pri miru, dasi tudi je izjavil dimnikar, da je dimnik poln saj, in stoji hiša sredi vasi.

Na moje vprašanje, zakaj se nič ne stori, mi je dejal orožnik, da okrajno glavarstvo ni kompetentno razsojati v požarno-policijskih zadevah. — Toda moje mnenje je, če se okrajno glavarstvo zanima za vsak slučaj cestno-policijskih prestopkov in obsodi prestopke poselskega reda, da je potem menda kompetentno tudi v zadevi požarne policije. Vprašam torej:

Je-li res, da se ne more nikogar siliti, da dá svoj dimnik osnaziti dimnikarju?

Odgovor:

Zvrševanje požarno-policijskega reda spada — kakor lokalna policija sploh — v področje občine po § 28.: 10. občinskega reda, in § 2. postave od 15. septembra 1881 dež. zak. št. 14 nalaga predvsem županu dolžnost izvrševanja požarne policije. — Če je torej župan tako brezbrizen, da sam noče vršiti svoje dolžnosti, bo pač treba, da ga k temu prisili višja oblast, ki je tu deželni odbor. — Obrnite se torej z nadzorstveno pritožbo na deželni odbor, ki bo že našel sredstva, da prisili župana k izvrševanju njegovih dolž-

nosti. Župan ima pa zopet na drugi strani pravico in sredstva, uporne stranke, ki bi ne izvrševale njegovih ukazov in odredb, k temu prisiliti, (§§ 58. in 59. obč. reda), in po potrebi dati dotične nedostatke odpraviti sam na stroške dotičnih upornežev.

119. B. C. S.

Vprašanje:

Trije posestniki so postavili plotove tik ob občinski cesti. Ker je s tem promet silno moten in bi se lahko zgodila kaka nesreča, sem jaz in še en občinski odbornik zahteval od županstva, da naj na podlagi cestnega zakona in okrožnice deželnega odbora ukaže omenjenim posestnikom odstraniti ali vsaj 1 m od ceste prestaviti plotove. Županstvo je še le na ukaz deželnega odbora izdalo posestnikom tozadevni ukaz. Ti pa so se pritožili na občinski in deželni odbor, seveda brez uspeha. Dasiravno jim je župan že 14. junija vročil rzsodbo deželnega odbora in jim še dvakrat dal ukaz odstraniti plotove, ker jih bo dal sicer on odstraniti na njihove troške, tega še do danes niso storili. Župan pa si menda ne upa s silo nastopiti. — Kaj je storiti, da se stvar končno reši?

Odgovor:

Ker je stvar že razsojena, jo je treba torej le še izvršiti in najti sredstva, da se bodo spolnili izdani ukazi. — Če nočejo dotični posestniki sami odstraniti plotov, jih mora dati odstraniti župan, ker se mora pokoriti višjim ukazom. Če tega ne stori, ampak se bo pokazal upornega, bo pač moral deželni odbor obračunati z njim. Vam pa zopet ne preostaja drugega, nego obrniti se s ponovno prošnjo na deželni odbor za od pomoč. — Čudimo se, da je ravno iz Vašega kota toliko pritožb. — Ali pri Vas ni rzsodnost doma? In ali župan nima toliko avtoritete, da bi mogel vsaj to izvršiti, kar se mu naroči od zgoraj? Žalostno bi bilo, če bi zmagovala trma posameznikov proti odredbam oblasti.

120. Občina P.

Vprašanje:

Ljubljana je pripravila utopljenca, ki je ušel iz prisilne delavnice. Kdo povrne pogrebne troške: Ali prisilna delavnica ali domovinska občina?

Odgovor:

Prisilna delavnica v nobenem oziru ni dolžna plačati pogrebne troške in ni za to nikakega postavnega naslova. Glede plačilne obveznosti so merodajna določila ubožne in domovinske postave. — Po § 15. ubožne postave z dne 28. avgusta 1883, dež. zak. št. 17, spada pokopavanje umrlih med ubožno oskrbo, kakor določa tudi § 3. te postave. — Ker pa ima občina po § 8. ubožne postave pravico zahtevati povračilo od domovne občine, če dotični, ki je bil pokopan, nima svojcev, ki bi morali zanj plačati, naj se obrne županstvo na dotično občino z ozirom na § 28. domovinske postave iz l. 1863.

Če je bil vtopljenec pristojen v kaki drugi deželi, nastane seveda vprašanje, če obstoji reciprociteta glede medsebojnega povračevanja takih troškov, ki jih plača občina bivališča v stvareh krajevne (zdravstvene) policije.

121. Občina P.

Vprašanje:

V naši občini je umrl prvi občinski svetovalec, in je tako izpraznjeno njegovo mesto. — Ali stopi sedaj namesto njega II. občinski svetovalec, ali je treba na novo voliti I. svetovalca?

Kaj naj se odredi, da se izpopolni mesto, ki je vsled smrti izpraznjeno?

Odgovor:

Občinski red je v tem oziru pomanjkljiv, ker danes nimamo nobene določbe, na katero bi se mogli naslanjati pri izpopolnitvi mest občinskih svetovalcev. V § 19. obč. reda je to pač določeno za prvotne volitve, ne pa tudi za slučaj, če je treba kako mesto izpopolniti po § 22. obč. reda. — Ker se predloži v tem zasedanju deželnega zbora načrt novele k občinskemu redu, se bo v novem zakonu med drugimi izpopolnil tudi navedeni paragraf, da ne bo v prihodnje nobenega dvoma več.

Za sedaj pa mora biti prepuščeno občinskemu odboru, da z lastnim sklepom ukrene, kar se mu zdi primerno — morda tako, da voli najprej manjkajočega občinskega svetovalca, potem pa po § 19. obč. reda zopet razvrsti vse občinske svetovalce, kakor pri prvotni volitvi občinskega starešinstva.

122. Gospod I. B. na R.

Vprašanje:

Nekdo zida tik cerkvenega zemljišča do 5 m visoko škarpo, na kateri namerava napraviti jamo za gnojnico. — Je-li sme zidati tik meje ter brez vsakega dovoljenja?

Koliko sme od meje postaviti zid?

Odgovor:

Kratko malo se ne da odgovoriti na to vprašanje v določni obliki. — Zgradba škarpe z gnojnično jamo spada brez dvoma med one stavbe, za katere je treba stavbnega dovoljenja. — Če graditelj tega ni izposloval, je dolžnost županstva, da mu ustavi zidanje, dokler se ne izvrši pravilno postopanje in naknadno izda — ali pa tudi odreče — stavbno dovoljenje. — Brez tega dovoljenja je vsaka stavba ali zgradba nedopustna.

Obrnite se torej na županstvo kot stavbno oblastvo prve stopnje, kojega dolžnost bo predvsem izvršiti stavbni ogled na licu mesta po določbah § 9. stavbnega reda, (zakon z dne 25. oktobra 1875, dež. zak. št. 26), na to pa izdati odlok po § 10. tega zakona.

Pred stavbno komisijo boste kot mejaš podali svoje ugovore, o katerih bodo odločevala oblastva bodisi iz javno-pravnih ali pa zasebno-pravnih ozirrov. — Ker pa mi teh ne poznamo, Vam natančnejih navodil ne moremo dati.

123. Gospod M. R. v St.

Vprašanje:

Tu je bil oddan občinski lov, ki ga je izdražil en posestnik za 5 oseb, ki so bile tudi pri dražbi navzoče in so vpisane v dražbeni zapisnik kot sozakupniki; — ima torej vseh 5 oseb 1 glas. — Sedaj pa žele nekteri izmed sebe izvoliti prvosednika, drugi pa so mnenja, da je prvosednik že oni, ki je izdražil lov v imenu vseh 5 oseb.

Prosimo pojasnila: Ali je morda določeno že v postavi, da je izmed več zakupnikov lova prvosednik oni, ki je izdražil lov, oziroma kaj določa zakon glede volitve prvosednika? Dalje: Ali sme prvosednik društva lovskega zakupa svojevoljno nastaviti lovskega paznika (čuvaja), ne da bi o tem popred prašal sozakupnike?

Odgovor:

Postava o tem ničesar izrečno ne določa, kdo bodi prvosednik lovske družbe, ampak je to čisto zasebna stvar dotičnih sozakupnikov lova. — Naše mnenje

je, da je stvar vseh nastaviti lovskega čuvaja, če so vsi sopodpisali dražbeni zapisnik o zakupu lova, razven če je bil izdražitelj izrečno določen in pooblaščen od vseh, da ima pravico o vsem, kar se tiče lova, samostojno ukrepati.

V ostalem pa spada izvrševanje lovskih zakonov in predpisov v kompetenco c. kr. okrajnega glavarstva, kamor naj se obrnejo zakupniki lova sami — oziroma pooblaščeni izdražitelj v imenu vseh.

124. Županstvo Rovte.

Vprašanje:

Občina Rovte ima štiri letne živinske in blagovne sejme; dva sta ugotovljena z listino od leta 1844., dva pa se izvršujeta že od pamtveka. — Taksna postava (za sejme) je stopila v veljavo leta 1840.; vendar ves čas, kar se vršijo sejmi, ni nihče terjal takse od sejmov. — Sedaj pa zahteva politična oblast, da sejmski upravičenci ugotove svoje pravice do izvrševanja sejmov; naložiti namerava najbrž tudi takso. — Vprašamo torej: Je-li dolžna občina kot sejmski upravičenec plačati takso, in ali more politična oblast odvzeti dva sejma, ki se izvršujeta že od pamtveka, dasi se z listinami ne da dokazati, kdaj se je dovolila ta pravica?

Odgovor:

Za odvetje dveh sejmov najbrže ne bo šlo, ker ni misliti, da bi se vršili že od nekdanj, ne da bi se bilo dalo dovoljenje. — Treba bo pa vsekako dokazati, da so se vršili nepretrgoma, odkar ljudje pomnijo. — Kot dokazi so dopustne na vsak način tudi stare priče; sicer pa menimo, da se bodo dobili kje tudi kakšni zapiski bivših gubernij pri c. kr. deželni vladi ali morda na Dunaju, ker brez vsakega dovoljenja se sejmi gotovo niso vršili. — Sicer pa smo mnenja, da se da tudi sejmska pravica priposestevovati.

Kar se tiče takse velja sledeče. — Po dotični taksni postavi z dne 27. januarja 1840, § 207 je treba za koncesijo od vsakega sejma plačati takso 63 K. — Ta taksa se odmeri od števila sejmov v enem letu, to se pravi, plačati se mora taksa po 63 K tolikokrat, kolikor je v letu sejmov. — Znani so nam slučajji, da se je morala ta taksa naknadno plačati za sejme, ki so bili dovoljeni že pred davnim časom, a se takrat ni odmerila.

V Vašem slučaju po našem mnenju torej ne bo šlo za to, da bi se Vam odvzela sejma — če dokažete pravico do njih, ampak za odmero doslej še ne plačanih taks 2×63 K in vsekako tudi pristojbinskega namestka, ki ga prej kot ne doslej niste plačevali. — Skoro gotovo vrši dotične poizvedbe c. kr. okrajno glavarstvo kot davčno oblastvo, (davčni referat).

Če se ugotovi, da je občina upravičena do dotičnih dveh sejmov, in da taksa za nju še ni bila plačana, se razume samo po sebi, da jo bo morala občina plačati sedaj.

* * *

Kršenje policijske ure od strani gostov.

125. Gospod V. Š. v Bl. v.

Vprašanje (prošnja na deželni odbor za pojasnilo):

Visokemu deželnemu odboru je znano, da pri nas na Kranjskem nimamo zakona, ki bi varoval poštene gostilničarje ob policijski uri proti neubogljivim in upornim gostom, ki na ukaz gostilničarja ali njegovega osebja ob policijski uri nočejo zapustiti gostilniških lokalov. Zgodi se pogostoma, da je gostil-

ničar kaznovan prav po krivici, ker ni mogel ob policijski uri zaradi upornih gostov izprazniti gostilniški lokal, a oni pa, ki so krivi, so pa prosti. Pri omenjenih razmerah se godi poštnim gostilničarjem očitna krivica, katero so merodajni krogi dolžni nemudoma odpraviti.

Prosim visoki deželni odbor, ako je mogoče, da se proti omenjenemu neredu takoj potrebno ukrene in takoj deluje na to, da se napravi zakon, ki bode varoval poštene gostilničarje proti upornim gostom ob policijski uri. Dalje prosim tudi, da v tem novem zakonu bodi paragraf, ki bi ukazoval, da morajo gostje po gostilnah in temu podobnih obrtih zahtevano postrežbo oziroma gostu dostavljeno pijačo takoj za vsak slučaj sproti plačati; to bi bilo na veliko korist gostilničarju, a še večjo ljudstvu, ker bi bilo gotovo manj pijančevanja, in v gostilnah bi bil pri obrtu veliko boljši red, kakor je bil dosedaj.

Odgovor (uradno pojasnilo deželnega odbora):

Policijska ura za zapiranje gostiln in krčem je določena za celo deželo v postavni obliki na podlagi tozadevnih višjih ukazov. Za Kranjsko velja naredba c. kr. namestnika za Kranjsko z dne 11. julija 1855, dež. zak. št. 20, II. del.

Ta naredba velja enako za gostilničarje kakor tudi za goste. — Dolžnost gostilničarja kot hišnega gospodarja je v prvi vrsti, skrbeti za to, da se gostilniški lokal pravočasno, torej pred potekom policijske ure — ali vsaj ob tej uri izprazni. — Če bi se gostje pozivu gostilničarja ne odzvali, je njegova dolžnost, obrniti se za posredovanje na ono oblastvo, ki ima vršiti lokalno policijsko službo, torej na županstvo. Ako bi bili gostje uporni tudi nasproti policijskim (županskim) organom, jih je treba predvsem opozoriti na postavne posledice, a če bi tudi to ne izdalo in bi postali renitentni na ta način, da bi hoteli morda celo rabiti silo, — nastopiti proti njim v imenu postave, to je, jim napovedati aretacijo, naznaniti jih sodišču odnosno državnemu pravdniku, ali sploh uvesti proti njim kazensko postopanje, torej sredstev dovolj že v policijskih predpisih, ne da bi bilo treba za odpravo zakasnelih gostov iz gostiln posebnega zakona.

Gostilničar, ki se bo držal teh navodil in storil vse, kar je v njegovi moči, da vzdrži red, tudi ne more biti kazniv.

Glade na nadaljno, v Vaši vlogi izraženo željo, da bi se zakonitim potom uvedlo plačevanje v gostilnah v naprej, pripominja deželni odbor, da spada to vprašanje k večjemu v področje gostilničarskih združenj, nikakor pa ne more biti predmet zakonodaje; najmanj se more v to spuščati deželno zastopstvo, ker so v obrtnih zadevah merodajna le državna oblastva.

Književnost.

Zbirka slovenskih povesti. Urejuje prof. Iv. Grafenauer. — V zalogi „Katoliške Bukvarne“ je pričela izhajati zbirka poljudnih klasičnih povesti, ki doslej v obče niso bile našemu narodu dostopne. — Ustreči hočemo s tem občutni potrebi slovenskih bralcev; spisi naših pripovednih pisateljev, posebno starejših, se namreč le težko dobe, ker so poskriti po raznih časnikih, časopisih in zbornikih, ki so dostikrat že popolnoma razprodani in jih niti knjižnice ne premorejo, kaj šele posameznik. Temu hoče biti naša zbirka v pomoč. Izhajala bo v zvezkih po 60 h in bo

prinašala po vrsti povesti naših boljših pisateljev, starejših in mlajših.

Namen zbirke pa je, da budi in goji v našem ljudstvu veselje do dobrega beriva. Uspeh bo seveda odvisen tudi od naklonjenosti pisateljev, založnikov in bralcev.

Kakor rečeno, bo stal vsak zvezek le 60 vin., in ker izidejo letno samo štirje zvezki, si bodo to zbirko lahko omislili tudi najrevnejši ljudski sloji. Uredništvo bo pazilo na to, da bo vsak zvezek zase celota, pri daljših povestih se bosta združila po potrebi dva zvezka v eno knjigo.

Prvi zvezek je ravnokar izšel in obsega Josip Ogrinčevo povest iz časa Slovencev, ki ima naslov: „Vojnimir, ali poganstvo in krst“.

Simpatična snov, poljudni način pripovedovanja in neprisiljeni razvoj dejanja pa so vzrok priljubljenosti, ki si jo je pridobila povest precej, ko je izšla v „Večernicah“, pravi urednik v predgovoru, in ti razlogi so ga gotovo tudi napotili, da je s to povestjo otvoril novo zbirko.

Novo književno izdajo najtopleje priporočamo.

„**Gasilski Vestnik**“; glasilo „Kranjske deželne gasilske zveze“. — Izšla je prva številka tega strokovnega lista, ki se je razposlal med drugimi tudi vsem županstvom. — Z ozirom na važnost gasilstva, ki mu bo „Gasilski Vestnik“ v izborni pomoč, je želeli, da se vsa županstva naroče na ta potrebn list: cena 2 K je naravnost nizka. — List toplo priporočamo.

Raznoterosti.

Bolniške blagajne v Avstriji v l. 1910. Poročilo o delovanju bolniških blagajen v Avstriji l. 1910. je zelo zanimivo.

V letu 1910. je bilo v Avstriji 3350 bolniških blagajen, in sicer je bilo okrajnih 576, obratnih 1211, stavbnih 47, združenih 1285 in 231 društvenih bolniških blagajen, ki so imele skupno 3,467.329 članov.

Gotovo je, da je bilo tudi mnogo bolezn pri tolikem številu članov. Bilo je 1,777.516 obolenj (med temi 56.198 porodov), za katere so člani bolehal 30,597.796 dni. Umrlo je 27.731 članov, a v 20 letih 482.782 članov.

Od vseh bolniških zavarovancev je bilo 77% moških, ženskih pa 23%.

Na 100 članov je obolelo 40,3 moških in 34 ženskih članov. Povprečno dnevno število bolnih članov vseh bolniških blagajen je bilo v letu 1910: 83.829 ali 2,42 odstotkov vseh članov; od teh je bilo 61.577 moških in 22.251 ženskih članov.

Na eno bolniško blagajno je pripadlo povprečno 1033 članov. Samo tri bolniške blagajne so v Avstriji, ki so imele nad 50.000 članov.

Dohodkov so imele avstrijske bolniške blagajne v letu 1910: 86,172.533 K, stroškov 80,094.675 K, torej prebitka 6,447.215 K. Koncem leta 1910. so znašali

rezervni fondi vseh bolniških blagajen v Avstriji 69,660.771 K. Od leta 1889. do leta 1910. so imele skupnih dohodkov 1.050 milijonov 588.000 K, stroškov 986,938.000 K.

Stroški se v l. 1910. razdele sledeče: bolniščina 38,698.053, zdravniki 13,753.515 K, zdravila 8,758.892 kron, oskrbni stroški v bolnišnicah 5,622.222 K, pogrebščina 1,612.435 K, upravni stroški so 7,516.024 kron, razni stroški 3,746.177 K.

Na Kranjskem je bilo leta 1910. 40 bolniških blagajen, in sicer: okrajnih 16, obratnih 17, združne 3 in društvene 4. Kranjske bolniške blagajne so imele 30.303 člane. Dohodkov je bilo 670.169 K, stroškov 596.578 K, prebitka torej 73.591 K. Rezervni zakladi so znašali 668.876 K. Dve bolniški blagajni pa sta na Kranjskem v stalnem deficitu in tudi nimata nikakega rezervnega zaklada.

Obolelo je na Kranjskem leta 1910. 8673 moških in 2378 ženskih članov. Bolezni so trajale skupno 248.802 dneva. Porodov je bilo 541, umrlo je pa 204 moških in 42 ženskih članov. Povprečno je bilo na Kranjskem izmed 1000 članov 760 moških in 240 ženskih članov.

Povprečno je bilo na Kranjskem na dan 486 moških in 236 ženskih bolnikov. Na vsakega člana je prišlo na Kranjskem l. 1910. 8,71 dni bolniške oskrbe.

Vsak član je vplačal v l. 1910. povprečno 13,02 K, delodajalec pa za vsakega člana povprečno 6,28 K.

Koliko ljudi se živi s poljedelstvom. Na to vprašanje odgovarja rusko trgovinsko ministrstvo tako-le: V Rusiji se živi 70,3% prebivalstva s poljedelstvom, v Italiji 60%, v Avstro-Ogrski 55,9%, na Japonskem 50,2%, v Kanadi 46,7%, v Združenih državah 47,3%, na Francoskem 46,3%, na Danskem 38%, v Nemčiji 35,5%, v Belgiji 21,7%, a na zadnjem mestu je treba navesti Anglijo, kjer se živi le 17% prebivalstva s kmetijstvom.

Iz mednarodne poštno statistike. Rast držav se lahko meri tudi po razvoju poštnih uradov. Leta 1885. je imela Nemčija 17.452 poš, Anglija 16.805, Avstro-Ogrska z Bosno in Hercegovino vred 8333, Francija 6744, Rusija 4765, Italija 4588. V naslednjem četrstoletju (do leta 1910.) se je pomnožilo število poš v Nemčiji za 23.364, v Rusiji za 9546, v Avstriji za 7446, v Angliji za 7295, v Italiji za 6440. v Franciji za 5057. Največje naraščanje imata Rusija, kjer je število poš trikratno, in Nemčija, kjer je več kot dvakratno narastlo. Potem pridejo: Italija s približno enakim prirastkom, Francija in Avstro-Ogrska in naposled Anglija, kjer se je število poš pomnožilo skoraj za polovico. Tudi število vsako leto odposlanih pisem je merilo gospodarskega razvoja sleherne države. Leta 1885. je bilo v Veliki Britaniji odposlanih 2.075.894.360, v Nemčiji 1.847.369.050, v Franciji 1.526.151.494, v Avstro-Ogrski 712.534.174, v Italiji 436.429.473, v Rusiji 276.023.278 pisem, a 25 let pozneje leta 1910 je šlo po pošti v Nemčiji 9.111.131.330 pisem, v Angliji

5.281,129.000, v Franciji 3.535,865.746, v Avstriji 2.162,277.130, v Ital. 1.155,111.534, v Rus. 1.240,868.297. Tudi tukaj ima največji koeficient naraščanja Rusija, zakaj tam je število odposlanih pisem šestkratno narasto, v Nemčiji petkratno, v Italiji in Avstro-Ogrski pa le trikratno. Najmanjše naraščanje v pismih izkazuje Anglija in Francija.

Abstinenca v starem veku. Lani so izkopali del knjižnice nekega slavnega asirskega vladarja iz VII. stoletja pred Kristusom. Med 20.000 tablicami je več sto takih, ki se bavijo z medicino. Vsebina dela vso čast asirskim zdravnikom in kaže, da so jako bistro mislili in svojo stvar dobro razumeli. Zanimivo je posebno, da so pijance iz navade že takrat prištevali med bolnike in kot edino sredstvo priporočali popolno abstinenco. Boj proti alkoholu je potemtakem star že 2500 let.

Kje umrje največ otrok? Norveška je bila pred leti prava dežela pijancev. Skoro vsaka hiša je imela svojo lastno žganjarno. Od 1000 novorojenčkov jih je umrlo do 300 pred dokončanim prvim letom, a to kljub temu, da se Norveška ne more zagovarjati s stanovanjsko revščino, veliko industrijo ali jetičnimi kravami. Ko je dosegla norveška pijanost svoj višek, se je pa že tudi s polnim parom razvijal protialkoholni boj. Ljudska volja se je pretvorila najprvo v razne koristne naredbe in končno v državni zakon. Tako je bilo seveda mogoče, da se že danes imenuje Norveška

„dežela treznikov“. Umrljivost novorojenčkov je padla od 1000 na 80 do 90 (prej 300). — V deželi piva, Bavarski, pa je danes nekako tako kot v Norveški pred 80 leti. Od 1000 novorojenčkov jih umrje okoli 300, to je skoraj vsak tretji otrok! Koliko tuge, solza, duševne revščine, koliko zapravljenih narodove moči vsebuje ta številka! Od okroglo 237.000 v enem letu na Bavarskem rojenih otrok pride 6500 mrtvih na svet, od 230.000 živorojenih jih umrje v prvem letu starosti 69.000. — In v tej deželi pretoči tisoče in tisoče mater v enem letu milijone solz po izgubi svojih ljubljencev!

Listnica uredništva.

B. C. S. — Zoper dotičnega kmeta, ki kadi svojo pipo in jo prižiga v skednju, hlevu in drugod, pač nimate nobenega sredstva, s katerim bi ga od te zle navade siloma odvrnili. — Če je slaboumen, spravite ga v blaznico; če je pa zloben, ogibajte se ga. Proti trmastim ljudem, dokler ne store kaznivega dejanja, — so oblastva brez moči.

* * *

Vse dopisnike prosimo še enkrat: prilepite zadostno znamko, in ne pošiljajte nam pisem brez znamk! Plačevati moramo venomer kazni zaradi pomanjkljivega frankiranja.

Kranjska deželna banka v Ljubljani

v deželnem dvorcu — vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka. Obresti se pripisujejo glavnici polletno. Vloge v tekočem giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom, v

$4\frac{1}{2}\%$

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

$4\frac{1}{2}\%$.

Eskomptuje menice denarnih zavodov in daje lombardna posojila. Prodaja lastne pupilarno-varne komunalne zadolžnice in zastavne liste.

Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska.

Uradne ure za stranke vsak delavnik od pol 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.